

70 ÅR SEDAN BEFRIELSEN
70 ÅR SEDAN 2:a VÄRLDSKRIGETS SLUT
70 ÅR SEDAN AKTIONEN MED DEVITA BUSSARNA

De vita bussarna + Folke Bernadotte

En dag för gränslös medmänsklighet

1945 ● 8-9 MAJ ● **2015**

DOMKYRKAN ● GÖTEBORG ● UTSTÄLLNINGAR OCH PROGRAM 10-18

MEDVERKANDE: Majgull Axelsson • Folke Bernadotte Jr • Karin Burstrand • Göran Burén • Per Eckerdal • Anders Franck • Mats Gezelius • Thomas Hammarberg • Ingrid Lomfors • Rolf Tardell • Axel Wernhof • Cecilia Wikström • Peter Örn • M fl.

ALLA ÄR VÄLKOMNA!

(ingen anmälan)

MER INFO: www.kultursamverkan.se

För 70 år sedan genomförde Röda korset räddningsaktionen "De vita bussarna" vilken under andra världskrigets två sista månader räddade fler än 15 000 människor ur Tyskland och koncentrationslägren.

Allt det osannolika lidande som Folke Bernadotte och alla som deltog i operationen mötte, gjorde dem fast beslutna att rädda så många de kunde, oavsett varifrån de kom. Medlidandet gjorde att många fler räddades än som man från början trodde var möjligt. Medmänsklighet är en egenskap som gör oss till människor och som ger hopp i tider av krig och katastrofer.

FOLKE BERNADOTTE 1895 - 1948

Under dagen kommer Folke Bernadotte och "De vita bussarna" att uppmärksammas för att påminna om de insatser som gjordes i humanitetens tecken, men avsikten är också att öppna för samtal och reflektion kring medmänsklighet, dess grund, möjligheter och utmaningar. Vi kopplar dessa frågor till vår tids växande främlingsfientlighet och dem som förföljs och förtrycks i Europa.

Många spännande personer med erfarenhet, inflytande och förmåga att formulera sig, kommer att medverka.

Denna helg firas också Röda korsets 150 årsjubileum.

PROGRAM

DOMKYRKOPLANEN

- UTSTÄLLNING** FOTO AV VIT BUSS I FULL STORLEK och info kring räddningsaktionen
- FILMVISNING** VITA BUSSAR, SVARTA MAKTER och HARBOUR OF HOPE
- RÖDA KORSET** SJUKVÅRDSGRUPP UR SKÄRGÅRDSBATALJONEN

DOMKYRKAN

- UTSTÄLLNINGAR** "70 ÅR SEDAN BEFRIELSEN" gjord av *Forum för levande historia*
- "VÄLKOMMEN TILL SVERIGE" del av utställning gjord av *Malmö Museum*

SYNAGOGAN

FREDAG 8/5 16.00 -18.30

- 16.00** Bussresa från Stora Teaterns parkering till Ö Kyrkogården
- 16.20 - 17.00** Minnesceremoni vid den Judiska begravningsplatsen
- 17.00 - 17.15** Återresa till Bastionsplatsen med visit av minnesmärke
- 18.00 - 18.30** Musik I Synagogan

DOMKYRKAN LÖRDAG 9/5 10.00 - 18.00

10.15 -11.45 Anföranden

- **Biskop / Domprost** Välkomsthälsning
- **George Braun** 70 år sedan befrielsen
- **Thomas Hammarberg** Judars och romers situation i Europa
- **Annelie Hultén/Jonas Ransgård** Vikten av mångfald -den kosmopolitiska staden
- **Carl Folke Bernadotte** Presentation av minnesfonden
- **Peter Örn** Röda korset 150 år
- **Carlos Luna** Budskap från påven

13.00 - 13.15 **Intervju av Göran Sylvesten** Eva Staxäng
-Min mor kom med de vita bussarna-

13.15 - 13.30 **Intervju av Axel Molin** Mikael Ringlander
-en av busschaufförerna, nu 92 år-

13.30 - 14.15 **Medmänsklighet, politik och etik**
-De vita bussarna och Folke Bernadotte-

Pannelsamtal Göran Burén, Mats Gezelius, Axel Wernhoff
samtalsledare: Gunilla Hallonsten, inledning: Axel Wernhoff

14.15 - 14.30 **Minne och glömska**
Samtal Ingrid Lomfors och Eva Staxäng

15.00 - 15.45 **Nutid och framtid – för mänskliga rättigheter i Europa**

Pannelsamtal Thomas Hammarberg, Ingrid Lomfors, Cecilia Wikström
inledning och samtalsledning: Peter Örn

16.00 - 16.45 **Livet före och efter förintelsen**

-Att skriva historia i ljuset av samtidens antisemitism och antiziganism-
Samtal Rolf Tardell och Majgull Axelsson,
samtalsledare: Anders Franck

16.45 - 17.15 **Avslutning och sammanfattning**

Peter Örn
Kjell Jonasson

17.15 - 18.00 **Konsert**

Göteborgs Kammarkör och Gunnar Eriksson
Karin Burstrand

Medmännklighet, politik och etik
–De vita bussarna och Folke Bernadotte–

Gunilla Hallonsten
 Policychef för Svenska Kyrkans internationella arbete. Teologie doktor.

Axel Wernhoff
 Sveriges ambassadör i Norge. Generalkonsul i Jerusalem 2010-14

Mats Gezellus
 Journalist och filmare som gjort filmen "Vita bussar -Svarta makter". Bor i Jerusalem,

Göran Burén
 Författare som bl a skrivit om Folke Bernadotte. Han är från Göteborg, bor i Umeå.

Folke Bernadotte Sr
 Son till Folke Bernadotte

Carl Folke Bernadotte
 Sonson till Folke Bernadotte och ordf. i minnesfonden till Folke Bernadottes minne.

George Braun
 Ordförande i Judiska Församlingen.

Jan-Olof A Broberg
 Präst, Domkyrko-församlingen,

Nutid och framtid – för mänskliga rättigheter i Europa

Peter Örn
 Konsult, författare. Bl a ordf migrationsverkets etiska råd. generalsekr i Röda Korset 94-01

Ingrid Lomfors
 Överintendent "Forum för levande historia", författare och docent i historia, har bl a forskat kring "De vita bussarna"

Cecilia Wikström
 Ledamot av Europa-parlamentet, präst, författare. Riksdagsledamot

Thomas Hammarberg
 Europa kommissionär för mänskliga rättigheter mellan 06 och -12. Fr o m -14 ordf. i Kommissionen mot antiziganism.

Karin Burstrand
 Domprost i Göteborg

Per Eckerdal
 Biskop i Göteborgs stift

Anneli Hulthén
 Kommunstyrelsens ordf. i Göteborg

Livet före och efter förintelsen

–Att skriva historia i ljuset av samtidens antisemitism och antiziganism–

Anders Franck
 Programchef, Jonsereds herrgård Göteborgs universitet.

Majgull Axelsson
 Författare med ett 20-tal böcker i sin bibliografi. Den senaste är "Jag heter inte Miriam". Har bl a fått Augustpriset-97 och Ivar Lo-priset -15

Rolf Tardell
 Författare och redaktör på SVT's Agenda. Boken "Varför har du ritat siffror på din arm farmor? kom ut -14

Kjell Jonasson
 Kyrkokansliets avd. för mellanöstern. Tidigare Svenska kyrkans ut-sände i Israel o Palestina

Carlos Luna
 Vän med Påve Franciskus, med hjälp av dennes kalott gör han en insamling för romer i Europa.

Axel Molin
 Var med och körde en av de vita bussarna.

Jonas Ransgård
 Kommunstyrelsens vice ordf. i Göteborg

Mikael Ringlander
 Göteborgs stift, Projektledare Kultursamverkan svenska kyrkan.

Eva Staxäng
 Programproducent på Göteborgs universitet, Journalist.

Göran Sylvesten
 Hans mor räddades och kom till Sverige med de vita bussarna

En dag för gränslös medmännklighet

De vita bussarna + Folke Bernadotte

DOMKYRKAN GÖTEBORG
 1945 9 MAJ 2015

En dag för gränslös medmännklighet

De vita bussarna + Folke Bernadotte

DOMKYRKAN GÖTEBORG
 1945 9 MAJ 2015

MEDMÄNSKLIGHET, POLITIK OCH ETIK - De vita bussarna och Folke Bernadotte

För 70 år sedan, under 2a världskrigets slutskede, genomfördes räddningsaktionen med *de vita bussarna*. Den var en praktisk konsekvens av ett medmänskligt ansvar men i den rådande situationen var aktionen även en politisk handling och den kom att ställas inför många etiska utmaningar.

Till ledare utsågs Greve Folke Bernadotte af Wisborg som då i praktiken var chef för det Svenska Röda Korset. Uppdraget från regeringen var ursprungligen att sammanföra norska och danska politiska fångar i Tyskland. I aktionen ingick 250 personer (danskar och svenskar). I 75 vitmålade bussar, lastbilar och ambulanser transporterades fångarna till ett läger i Neuengamme utanför Hamburg, där det svenska Röda Korset väntade och tog hand om dem. Därifrån fördes de sedan i de vita bussarna till Sverige. Aktionen tog cirka två månader. Sammanlagt räddades mer än 15 000 människor ur koncentrationsläger och gaskammare. Den svensk-danska rödakorsstaben utsatte sig för direkt livsfara, genom att den begav sig till områden där kriget pågick.

I efterhand har det dock riktats kritik bland annat mot hur urvalet gjordes bland dem som räddades och de eftergifter som gjordes för att kunna genomföra räddningen. Mot detta har anförts att det realpolitiska läget då knappast erbjöd några alternativ.

Det lidande som Folke Bernadotte och de som var med i operationen såg, gjorde dem fast beslutna att trotsa överenskomna ramar och rädda så många de kunde. Oavsett varifrån de kom. Medlidandet gjorde att många fler räddades än som man från början trodde var möjligt.

I samtalet medverkar

Göran Burén

Mats Gezelius

Axel Wernhoff

Gunilla Hallonsten samtalsledare

NUTID OCH FRAMTID – för mänskliga rättigheter i Sverige och Europa

De internationella mänskliga rättigheterna är ett av mänsklighetens största framsteg. De nedtecknades i sorgen och vanmakten efter en av vår moderna historias största katastrofer – Förintelsen. Idag ser vi fascistiska och rasistiska partier ta plats i parlamentariska församlingar i Sverige, Europa och världen. Hatet gror, men det gör också motståndet. Rasismens framfart är ett bakslag för de mänskliga rättigheterna och för demokratin. På vilket vis kan vi påminna om de mänskliga rättigheterna och återigen med eftertryck säga "Aldrig mer!?" Hur bemöter vi hatets olika skepnader? Hur organiserar vi oss och vilka metoder kan vi använda för att mobilisera motstånd? Hur kan vi alla arbeta praktiskt med ett rättighetsperspektiv för att motverka rasism i vår vardag?

Hatet återfinns i alla delar av samhället, världen över, men manifesterar sig på olika sätt. Vi känner det som antisemitism, antiziganism, islamofobi och afrofofi. Hatet och diskrimineringen vänder sig också ofta mot andra grupper i vårt samhälle. Vilken roll kan civilsamhället spela för att motverka rasism och för att stärka rättighetsarbetet? Hur organiserar vi oss? Vilka metoder används för att mobilisera motstånd? Hur har man gjort förut och på andra platser i världen? Vilka lärdomar kan vi dra av det? Hur kan vi gemensamt stå upp för allas lika värde och rättigheter?

Dagen om de vita bussarna vill påminna om de insatser som efter andra världskriget gjordes i humanitetens tecken men också öppna för samtal och reflektion kring medmänsklighet, dess grund, utmaningar och begränsningar. Vi vill koppla dessa frågor till vår tid och till dem som idag förföljs och förtrycks i Europa.

I samtalet medverkar

Thomas Hammarberg

Ingrid Lomfors

Cecilia Wikström

Peter Örn samtalsledare

LIVET FÖRE OCH EFTER FÖRINTELSEN

-Att skriva historia i ljuset av samtidens antisemitism och antiziganism-

Bara 70 år efter Förintelsen växer antisemitismen och hatet mot romer. Hur är det möjligt? Medvetenheten om att ett av världshistoriens grävsta brott mot mänskligheten begicks i vår närhet borde i sig hindra att det sker. Men varje generation måste själv bli upplyst, bara därigenom kan man förhindra att historien upprepas.

Det här panelsamtalet är en påminnelse om att fler än 15 000 människor under andra världskrigets sista månader, tack vare de "vita bussarna", räddades ur tyska koncentrationsläger.

I två nya böcker – Majgull Axelssons "*Jag heter inte Miriam*" och Rolf Tardells "*Varför har du ritat siffror på din arm farmor?*" – får vi veta mer om några av de människor som hamnade i lägren och om hur deras liv blev efter kriget.

Majgull Axelssons huvudperson är en romsk kvinna som i Auschwitz antagit falsk judisk identitet – och som sedan inte ens för den familj hon bildar i Sverige vågar röja sitt verkliga ursprung.

Rolf Tardell beskriver bland annat hur man även i den del av Frankrike som inte var ockuperad snabbt införde samma begränsningar och verkställde samma deportationer som nazisterna i övriga delar. Antisemitismen var lätt att locka fram.

I samtalet medverkar

Majgull Axelsson

Rolf Tardell

Anders Franck samtalsledare

ARRANGÖRER

SVENSKA KYRKAN

JUDISKA CENTRALRÅDET

JUDISKA FÖRSAMLINGEN I GÖTEBORG

RÖDA KORSET

UTRIKESDEPARTEMENTET

GÖTEBORGS STAD

SENSUS

VOLVOMUSEET

INNERSTADEN GÖTEBORG

STIFTELSEN TORGNY SEGERSTEDTS MINNE

BOK&BIBLIOTEK

JONSEREDS HERRGÅRD

SJUKVÅRDSGRUPPEN UR SKÄRGÅRDSBATALJONEN

FINANSIÄRER

S STEN A OLSSONS
STIFTELSE
FÖR FORSKNING
OCH KULTUR

Svenska kyrkan

DOMKYRKOFÖRSAMLINGEN
GÖTEBORGS STIFT
KYRKOKANSLIET

Stiftelsen
FOLKE BERNADOTTES MINNESFOND

LUNDS MISSIONSSÄLLSKAP

"VÄLKOMMEN TILL SVERIGE"

gjord av MALMÖ MUSEUM

ETT LIVSFARLIGT UPPDRAG

Under räddningsaktionen körde chaufförerna dag och natt för att hämta fångar i olika koncentrationsläger. Transporterna tog mellan en och fem dagar. Det var två förare i varje buss, som turades om för att orka köra.

"70 ÅR SEDAN BEFRIELEN"

gjord av FORUM FÖR LEVANDE HISTORIA

JAKOB RINGART

Född i Łódź i Polen 1925. Hans far är bankkamrer och hans mor hemmafru. Han har två äldre bröder. Jakob döms 1939 till fängelse för att ha uppehållit sig på stadens huvudgata som inte får beträdas av judar. Familjen tvingas bo i Łódź getto och förs till Auschwitz-Birkenau 1944 när gettot stängs. Jakob skiljs från sina föräldrar och återser dem aldrig. Efter att ha transporterats runt med godsvagn i ett Tyskland i sönderfall befrias han den 2 maj 1945...

"Hungern var något som vred i inälvorna. Jag var jämt och ständigt hungrig."